

Õiguskantsler

Siim Kiisler
siim.kiisler@riigikogu.ee

Teie 18.11.2020 nr

Meie 27.11.2020 nr 16-4/201951/2006601

Austatud härra Kiisler

Täna Teid riigielu küsimuses rahvahääletuse korraldamiseks algatatud [Riigikogu otsuse eelnõu](#) kohta esitatud küsimuste eest.

Õiguskantsleri ametkond on alustanud selle otsuse eelnõu analüüsi. Lõplik hinnang otsusele ja vajadusele see Riigikohtus vaidlustada kujuneb pärast seda, kui Riigikogu on otsuse vastu võtnud. Põhiseaduspärane peab olema nii rahvale esitatav riigielu küsimus ise kui ka rahvahääletuse korraldamise otsuse menetlus.

Rahvahääletusele pandav küsimus vastab põhiseadusele, kui see on selge, ei eksita ega suuna ning kui mõlemad vastused – jah- ja ei-vastus – annavad põhiseaduspärase tulemuse, muu hulgas võimaldavad edasi täita seni lepingutega võetud rahvusvahelisi kohustusi (Riigikogu ratifitseeritud välislepingute osas vt PS § 123 lg 2).

Praeguseks on selge järgmine.

Põhiseadus lubab hoida abielu institutsiooni nii, nagu see on praegu kirjas [perekonnaseaduse](#) § 1 lõikes 1 ja § 10 punktis 1. Abielu sõlmimise õiguse andmist samast soost inimestele ei nõua rahvusvaheline ega Euroopa Liidu õigus. See on riikide endi otsustada.

Selge on ka see, et rahvahääletuse tagajärg ei saa olla kooseluseaduse tühistamine ega teatud juhtudel välismaal sõlmitud samast soost inimeste abielude mittetunnustamine.

Nii jaatava kui ka eitava vastuse tagajärjed tuleb enne rahvahääletust täpselt kindlaks määrata, soovitatav on seda teha ka otsuse eelnõu seletuskirjas. Praegu rahvahääletuse tulemuse igakülgset analüüsi seletuskirjas ei ole, mis võib anda ainekst väideteks, et jaatavast vastusest võiks tuleneda põhiseadusvastane tagajärg.

Küsisite, kas eelnõus pakutud küsimusele „Kas abielu peab Eestis jääma mehe ja naise vaheliseks liiduks?“ saadud vastus nõuaks seaduste muutmist.

Olemasoleva olukorra kinnitamiseks korraldatud rahvahääletused on olnud Euroopa riikides pigem haruldased, ent neid leidub. Üldjuhul korraldatakse rahvahääletus selleks, et rahvas saaks otsustada mõne põhimõttelise muudatuse üle. Eestis on sellisteks küsimusteks olnud näiteks riikliku iseseisvuse taastamine (1991), põhiseaduse vastuvõtmine (1992), kodakondsuse taotlejatele hääleõiguse andmine (1992) ja põhiseaduse täiendamine Euroopa Liiduga ühinemise võimaldamiseks (2003).

Õiguskantsleri Kantsleil

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Kui rahvas soovib senise olukorra jätkumist, siis senine olukord jätkub. [Põhiseaduse](#) § 105 lõike 3 kohaselt on rahva otsus riigiorganitele kohustuslik.

Kui rahvahääletusel vastab suurem osa hääletajaid senise olukorra säilitamisele suunatud küsimusele „ei“, tähendaks see küsimuse praegusest sõnastusest lähtudes, et abielu ei pea jääma mehe ja naise liiduks. See vastus ei kohusta perekonnaseaduse eespool viidatud sätteid kehtetuks tunnistama ega nõua ametnikelt, kohtunikelt ja teistelt riigiorganitelt samast soost inimeste abielu sõlmimise lubamist. Eitav vastus avab võimaluse alata perekonnaseaduses abielu mõiste laiendamine.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise